

פסק דין - תגמולים מביטוח סיכוני אשראי אינם שוללים הכרה בחוב אבוד לצרכי מע"מ

מרץ 2022
חוזר מקצועי מספר 32/22

ברצוננו לעדכנכם בפסק דין של בית המשפט המחוזי¹, הקובע כי תגמולים מביטוח סיכוני אשראי אינם שוללים את החזר מס העסקאות בגין חוב אבוד.

להלן עיקרי פסק הדין:

קבוצת תנובה בוטחה בפוליסת ביטוח אשראי, הקובעת שבקרות אירוע ביטוחי של הפסד תמורה בגין סחורות שנמכרו לקונה ואשר לא התקבלה אצל תנובה, חברת הביטוח תשלם תגמולי ביטוח. לאחר שאחד מלקוחותיה נכנס להליך חדלות פירעון, תנובה הגישה תביעות חוב לנוכח יתרת החוב כלפיה והפעילה את הפוליסה בגין החוב.

עם קבלת תגמולי הביטוח, המחתה תנובה לחברת הביטוח את מלוא הזכויות, הכספים והתשלומים האחרים המגיעים או שיגיעו בקשר עם החוב, ואף התחייבה, להמשיך בהליכי גביית החוב ובאם סך החוב שיוכר יהיה נמוך מסכום ההפסד שהוכר על ידי חברת הביטוח, להשיב את הסכום העודף. תנובה הוציאה הודעות זיכוי בסך של כ-45% מסכום החוב ודרשה לקבל את החזר מס העסקאות.

לדעת מנהל המע"מ אין לראות בחלק החוב, בגינו התקבלו תגמולי הביטוח, כ"חוב אבוד", מאחר ולא נגרם במקרה זה "כשל תמורה" שהרי התמורה שולמה. המנהל הסתמך על הוראת פרשנות 2/2012 בנושא חובות אבודים, הקובעת כי במקרה בו לאחר שהוצאה הודעת זיכוי בגין חוב אבוד, הצליח העוסק לגבות את התמורה מגורם כלשהו, לרבות ערבים, חברות ביטוח וכדומה - יש לראות תמורה זו כחייבת במס בעת קבלתה.

עיקרי טענותיה של תנובה:

- תגמולי הביטוח "מתחילים" רק במקום שבו החוב הופך "חוב אבוד", ולפיכך היא זכאית להשבת המע"מ ששילמה, גם אם קיבלה תגמולי ביטוח.
- תקבולי הביטוח אינם מהווים חלק מעסקאות שבינה לבין החייב (הקונה). תשלומים אלה הינם אוטונומיים, נפרדים ועצמאיים, המבוצעים כחלק ממערכת היחסים בין תנובה לחברת הביטוח, מכוח פוליסת הביטוח שנרכשו. קבלת הפיצוי מחברת הביטוח עומדת בפני עצמה, ואין לראות בה כתמורה בגין עסקת המכר עם הקונה.
- הלכה היא, שפיצויים המתקבלים בשל אירוע ביטוחי שמקורו בנזק, אינם מהווים עסקה ואינם חייבים בתשלום מע"מ. בדומה, גם בעת קבלת תגמולי ביטוח, שמקורם בביטוח אשראי - זכות המבוטח לקבלת כספים מחברת הביטוח אינה ראויה להוות "תמורה" עבור "עסקה" לעניין חוק מע"מ.

¹ ע"מ 36825-11-21 איחוד עוסקים תנובה בע"מ ואח' נ' מנהל מע"מ.

נפסק

- קבלת תגמולים מחברת ביטוח עקב פוליסת ביטוח אשראי בה התקשר העוסק, היא חיצונית למערכת היחסים שבין הקונה לעוסק, וזכות תנובה לקבלת תגמולי ביטוח עומדת בפני עצמה.
- בהלכת "אלקה"² פסק בית המשפט העליון, כי אין זה איזון ראוי למנוע מעוסק את החזר המע"מ המגיע לו, רק משום שנוכה מס תשומות, שבדיעבד התברר כי לא היה מקום לנכותו. באם יימנע מתנובה, ששילמה פרמיות על מנת לזכות בתגמולי ביטוח בקרות האירוע הביטוחי, לקבל את החזר מס העסקאות, יופר איזון זה.
- כנגד טענת רשות המסים, כי עם תשלום דמי הביטוח מפסיק החוב להיות אבוד, ניתן לומר כי לולא היה אבוד מלכתחילה, לא הייתה באה לעולם זכותו של המבוטח להיפרע מחברת הביטוח.
- הוראות פרשנות של רשות המסים אינן מחייבות את בית המשפט בבואו לפרש את הדין, כמו כן, יש לפרש את הוראת הפרשנות הנ"ל בנושא חובות אבודים (2/2012), כמתייחסת לנסיבות שבהן העוסק הצליח לגבות את חובו מגורם כלשהו מטעמו של החייב.
- סיכומו של דבר, תגמולי הביטוח להם זכאית תנובה אינם מהווים תמורה השוללת את החזר מס העסקאות המגיע לה לנוכח קיומו של החוב האבוד.

בדבר שאלות נוספות ניתן לפנות לר"ח זוהר קומה: 04-6002153, zohark@britcpa.co.il

² אלקה אחזקות ע"א 2112/95.